

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Die Handschriften der Badischen Landesbibliothek in Karlsruhe

Die Reichenauer Handschriften - Die Pergamenthandschriften

Badische Landesbibliothek

Wiesbaden, 1970

Aug. perg. 195

[urn:nbn:de:bsz:31-8357](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-8357)

Hieronimi commentariorum super euangelium secundum Mattheum libri I—III.

f. 1 In Xpisti nomine incipiunt. capitula libri huius. nunc origo; ... (2') ... Expliciunt capitula

Incipit præfatio Hieronimi presbiteri. in apertione euangelii secundum Mattheum. librorum. III.

Plures fuisse qui euangelia scripserunt... (5') ... scribenda concludat; Eusebi Hieronimi commentarium in euangelistam Mattheum; libri numero. III. de Xpisti natiuitate. et de magis offerentibus munera. et fuga Ihesu in Egipto. I.

Liber generationis Ihesu Xpisti. In Isaiam legimus ... (158) ... cum apostolis:

Explicit tractatus euangelii. secundum Mattheum feliciter deo gratias. amen.; = *Opp. ed. Vall. Ven. t. VII c. 1—244.*

158' spes meâ domine a iuente mit Neumen.

1. liber Augie maioris.

Schild Explanacio Ieronimi In Mattheum ewangel(is)tam libri III

Im Reichenauer Catalog a. 822 (Becker 6 S. 6 n. 75.76): 'De opusculis B. Hieronimi). In Mathæi euangelium explan. volum. II.' = Catalog 15 Becker S. 32 n. 53. 54: 'Hieronimus super Mattheum II'.

Holzdeckel mit grauem gepressten Leder überzogen; vorn und hinten je 5 Metallbuckeln; die 2 Schließen ab.

+ **CXCV.** 47 f. irisch, s. IX in.

I. 1 f. II. f. 2—44 (2 c., f. 1 zu 49/52 l., 2. 3. 5—15. 17. 18. 21—25. 27. 29. 32. 36—38. 43 zu 41 l., 4 (Streif) zu 8 l., 16 zu 38 l., 19 zu 37 l., 20 zu 39 l., 34 zu 42 l., 39 zu 44/45 l., 40 zu 47/48 l., 41 zu 43 l., 42 zu 47/44 l.; 1 col. haben f. 26. 28 (41 l.), 30 (40 l.). 31 (41 l.). 33 (37 l.). 35 (zu 42 l.) 263 x 175; (f. 16. 19 haben nur 238 x 169; 4 nur 177 mm. br. zu 50 mm. h.)

f. [1] 2. 3. 4 | x. x. x. [x]; 5—12 = 1 Quaternio; 13. 14 | x. x.;

15. 16. 17. x. 18 | x. 19. 20. 21. 22; 23. 24 | x. x.;

x. 25. x. 26. x. 27 | 28. 29. x. 30. x. 31; 32. x. 33. x. 34 | x. 41. x. 42. x. verbunden;

35. x. 36. 37 | 38. x. 39. 40; 43 | 44.

I. f. 1 gehört nicht zum Codex; ^r irische, ^v continentale Schrift.

1, 1, l. 1—13 De peccato .i. opad fidei trinitatis ... ut Augustinus dicit.

l. 14 Princeps ergo huius mundi hoc est princeps tenebrarum ... (l. 24) ... cruciatos. mit altirischen Glossen, ed. E. Windisch, *Irische Texte Serie II 1* (1884) S. 146. Wh. Stokes, *The Old-Irish glosses at Würzburg and Carlsruhe I* (1887) p. 195. 338. Wh. Stokes and J. Strachan, *Thesaurus Palaeohibernicus. Vol. II* (1903) p. 1,5—15.421. Diese 24 Zeilen auf verblasste Schrift geschrieben, die Z. 25 fortführt Requiescet super eum spiritus domini (= *Esai. 11, 2*) repente in uno ... (1, 2) Iocobus | Sit autem omnis homo uelox ... loquendum (= *ep. Iac. 1, 19*) Augustinus Nam tutius ... sepulti.

1'1 29 Zeilen zum Teil nicht mehr lesbar; darunter Verse wie Nobilis. et uallis uestro est ex iure parentum und psalmi et euangelium dogma et apostolicum | contemnis patriam caros ponis amicos

1'2 exul in urbe malis regn/// ... aurea his iunxit pocula lar/////

II. Augustinus mit altirischen Glossen ed. Windisch S. 147—157 cf. 158—163. Stokes p. 195—204. 338—340. Stokes-Strachan, *Thesaurus II* p. 1—9. 419. 421.

2, 1 Uol^venti mihi multa et uaria mecum ... (9'1) ... quicquid iam uisus ipse preceperit. Explicet primus liber.

Incipit secundus liber

A. Satis intermisum est opus nostrum ... (17'1) ... pollicetur. A. Fiat ut speramus. A. Explicuit. solilo liber. secundus. = *Soliloquia, Migne XXXII c. 869—904.*

Quaedam huius operis in libro retractationum que ita sé (17'2) habent correctae sunt. Inter hec scripsi etiam duo uolumina ... (18,1) ... deserui. Hoc opus sic. Uoluenti mihi multa ac uaria mecum diu. amén. amén. = *Retractat. cap. 4 ed. Knöll CSEL XXXVI p. 22—25.*

Incipit. III. liber solilo. de quantitate animae .

Quoniam uideo té ~~abundare~~ ... (37'1) ... oportuniorem obseruabo. finit amen. et amen finit. = *Migne XXXIIc. 1035—1080.*

Augustinus ex libro de eo quod dicitur respice te ipsum, respice te ipsum hoc est non tua nec que circa te sunt sed te ipsum respice solum. aliud nanque sum^s nos ipsi aliud nostra aliud que circa nos sunt. nanque quidem anima sumus et mens qua sumus secundum imaginem creatoris. nostrum autem corpus et sensus quos habemus per corpus. Circa nos autem peccunia artes et uitae residua instrumenta.,

Aspice marmoreas superantes astra columnas
 quas hīc sanctīgeri fulcit arena soli
 Felix famosus Heleranus Finnia Fergi
 fulgida donifero lumina sacra deo

O magnum Scotiæ misit Pōctonia diues
 munus relliquias quas uelit esse suas,

^{ubi} Unde uenit Tytan et nox sidera condit
 quaque dies medius flagrantibus æstuat horis,

37' 2 de Nomine Moysi | Moysis utrum Eb noīm án. Grē quis dubitat quod Eb qui de Ebreis fuit natus quomodo potest q̄ .y. littera Gr̄ et non Eb. est. ideo Eb et. Gr̄ nomen est. et quando Eb seruiat domino interp̄r̄ quando. Ḡ. adsumptus de aqua. et quando Eb. sine y. scribitur q̄n̄ v̄. G. cum y. scribitur. Moys̄ filius Ambre hic rexit populum Israel. XL. añ obiitque añ. CXX. quidam autem uiuere eum testantur pro eo quod sepulcrum eius non reperitur et q̄ aparuit ipse et Helias cum domino in monte. sed mortuum eum esse scriptura testatur. Item /// Moyses ascendit in Ruboth Moab super montem Nauou super uerticem Faga qui est. contra Hericho et ibi ostendit ei dominus omnem terram repromissionis et dominus dixit ei hec est terra quam promissi Abrae et Isaac et Iacob dicens semini tuo dabo terram hanc illam quam ostendi oculis tuis sed in illam non intrabis et mortuus est Moyses famulus dei in terra Moab secundum uerbum domini et sepelierunt eum. id. angeli iuxta domum Fegór nemo scit sepulcrum eius usque in presentem diem ne ut deus ab ipsis coleretur. cf. Migne LIX c. 538.

[Continentale Schrift De caritate. Congregauit nos in unum Xpisti amor ... (38, 1) ... Ut consortium aptemus supernorum. Vbi caritas est uera deus. ibi est .. = Cheualier 3805, von Hraban Maurus? vgl. C. P. Bock, im Freiburger Diöcesan-Archiv III (1868) S. 268—270. Auch in cod. Bruxell. 1351 s. X fol. 40—41.

Contentio beniuoli et bobārri | bucco

O bone fili consule tibi dilige deum. si colis eum ... (38, 2) ...
 B̄en Cras moriturus igne arsurus uentre siccato. tartaro datus. habens infernum In sempiternum. a.]

1 Zeile leer.

Trogo carissimus nobis

Oportebat enim ut primatum creaturae optineret illa natura. que creaturam per creatorem non creatorem per creaturam possit agnoscere.,
 dann 7 Zeilen leer.

38'1 Incipit Liber sancti Augustini Aurelii de presentia dei ad Dardanum

Fateor me frater dilectissime ... (40'2) ... ac transitoria = *Aug. epist. 187, 1—27 med. Migne XXXIII c. 832—839, 20.*

41,1 [surdus — totum fehlt] capit atque in his ... (41,2) ... coturnus mit ir. Glosse sulbaire s. Windisch S. 157. 163. Stokes p. 204. Stokes-Strachan, *Thes. II* p. 9, 29. ... (42,1) ... expectamus. Multa itaque dicuntur = c. 839, 21—842, 18.

[*Continentale Schrift* 42, 2 X^b Octo sunt principalia uitia quæ humanum Infestant genus. Id est castrimargia ... blasphemia. mormuratio. detractio., = *Eutropii abb. Seruitani, ep. Valentiani epistola ad Petrum papam, Migne LXXX c. 80, 9D—12D. cf. Poenitentiale Merseburgense, bei H. J. Schmitz, Die Bußbücher u. die Bußdisciplin der Kirche (Mainz 1883) S. 700.*]

42'1 die ersten 21 Zeilen leer, dann Excerpta (ex Ag(ustino), B(aeda), Hi(e)r(onymo) et G(re)g(orio)) Ag̃ Nulli dubium est non secundum corpus neque secundum quamlibet partem animae sed secundum rationalem mentem ubi potest agnitio dei hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum ... (43, 2) ... uixerunt Paulus et Petrus a passione Xpisti usque suam passionem.,

43'1 X^b Ag̃ Nullus reprehensor formidandus est amatori ueritatis. etenim aut inimicus reprehensurus est aut amicus. Si ergo inimicus insultat ferendus est. amicus autem si errat docendus. si docet audiendus.,

Palimpsest sind dreizehn Blätter, f. 7. 18. 19—21. 32—35. 39—42 zu 2 col. u. c. 29 lin., Psalterium Gallicanum; cf. cod. CXII.

III. f. 45—47. (1 c., f. 45 zu 42, f. 46 zu 40, f. 47 zu 27 l.) 232 X 154. x. 45 | 46. 47.

45 Hymni, cf. *Mone, Anz. f. K. d. t. Vorzeit IV (1835) Sp. 381.*

Item ad matutinos.

Aurora lucis rutulat. caelum laudibus intonat. mundus exultans ... reddamus omni tempore. = *Chevalier n. 1644. Daniel, Thesaurus hymnol. I n. LXXIX. p. 83—84. Mone, H. I n. 141 S. 190. Dreves, Anal. hymn. II n. 46 S. 47.*

In natale unius martiris ad nocturnos

Martyr dei qui unicum ... amore filii dei. = *Chevalier 11228. Daniel I n. CCXXXIV. p. 247—248. Dreves II n. 98 S. 76.*

Ymni In na(ta)le s(an)c(t)orum siue martyrum

Rex gloriosose martyrum corona confitentium qui dispuentes

terrena . . . Donando indulgentiam . = *Chevalier 17453. Daniel I n. CCXXXV p. 248. Mone III n. 732 S. 143 Strophe 1—3 = v. 1—12.*

Item. Aeterna Xpisti munera martyrum uictoria laudes canentes debitas . . . In sempiterna secula. amen. = *Chevalier 598. Daniel I n. XX p. 27—29. Mone III n. 733 p. 143—144 (Mone ist nicht vollständig).*

Ymnus de martyribus

Sanctorum merita^{is} inclita gaudia. pangamus socii. gestaque fortia. nam gliscit animus . . . per cuncta tibi secula amen = *Chevalier 18606. Daniel I n. CLXX p. 203—204. Dreves II n. 97 p. 75.*

45' Imnus in natale uirginum.

IHesu corona uirginum. quem mater illa concepit . . . corruptionis uulnera. gloria patri genitoque proli et tibi compar. utriusque semper spiritus. alme deus unus omni tempore seculi. amen. = *Chevalier 9508. Daniel I n. XCIX p. 112. Dreves II n. 104 S. 78.*

Item ad matutinam siue ad uesper

Uirginis proles opifexque matris. uirgo quem gessit peperitque uirgo . . . pectoris ymnum. = *Chevalier 21703. Daniel I n. CCXXXVIII p. 250—251. Dreves II n. 103 S. 78.*

Ymnus de confessoribus

Summe confessor sacer et sacerdos . . . trinus et unus. = *Chevalier 19664. Mone III n. 961 p. 330—331. Dreves II n. 102 S. 77—78.*

Imnus in tertiam

Iam surgit hora tertia. qua Xpistus ascendit crucem . . . (46) . . . ad dexteram sedens patris. = *Chevalier 9400. Daniel I n. XIII p. 18.*

De lamentatione cuiusdam

Ad caeli c̄para. non sum dignus sidera . . . (46') . . . domini semper. = *Chevalier 107. Mone I n. 285 p. 387—390. Daniel IV p. 127—130. E. Dümmler, N. Archiv d. Ges. f. ältere deutsche Geschichtskunde IV (1879) S. 115. MG. Poet. I (1880) p. 147—148 (inter Paulini Aquileiensis [† 802] carmina dubia, auch Hilarius von Poitiers zugeschrieben).*

Symbolum apostolicum.

Credo deum patrem omnipotentem creatorem caeli et terrae. et in IHesum Xpistum filium eius unicum dominum nostrum qui conceptus de spiritu sancto natus ex Maria uirgine passus sub Pontio Pilato crucifixus mortuus^{et} sepultus descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. ascendit ad caelos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis^{et(27)} Inde uenturus iudicā uiuos ac mortuos .. Credo et in spiritum sanctum

sanctam ecclesiam. sanctorum communionem remissionem peccatorum carnis resurrectionem uitam aeternam amen. ~ Vgl. Caspari, Quellen zur Geschichte des Taufsymbols und der Glaubensregel III (1875) S. 61¹⁰⁴⁾. vgl. S. 105¹⁸⁹⁾. S. 254⁴³⁷⁾. S. 512.

Maiores culpa manifeste quam occulte peccare. Dupliciter enim reus est qui aperte delinquit qui ita agit et docet. de talibus Esaias dicit et peccata sua quasi Sodoma predicauerunt. multi enim publice delinquentes sine ullo pudore sua facta predicant nec ulla motantur sceleris uerecundia. quedam enim iustitiae portio est iniquitatem suam hominibus abscondere et in semetipso de peccatis suis erubescere. peccatum perpetrare cremen est peccatum predicare clamor est de quo dicit apostolus . et clamor auferetur a uobis (*Eph. 4, 31*). Ualet interdum conuersis pro animae salute motatio loci. plerunque enim dum motatur locus motatur. et mentis affectus congruum est Inde etiam corporaliter euelli ubi quisque deseruiuit. nam locus ubi quisque praue uixit hoc in aspectu mentis opponit quod semper ibi cogitauit uel gessit.

Scriptura sacra pro unius cuiusque lectoris intelligentia uariatur. i s manna populo ueteri pro singulorum delectatione uarium dabat saporem. iuxta enim sensuum capacitatem singulis sermo diuinus congruit et dum sit pro unius cuiusque intellectu diuersus in se tamen permanet unus. ideo in libris sanctis quedam obscura quedam aperta scriptura sunt.

[*Karolingische Schrift* rex iturus reuersurus nunquam moriatur in hoste]

[47 Deckblatt, gehört nicht zum Codex.

Hymnus s. Cuchimnei in laudem s. Mariae.

Cantemus in omni die concinnantes uariae . . . ut fruamur et scribamur litteris caelestibus = *Chevalier 2589. Mone II n. 572 p. 383—384. Daniel IV p. 86—87. J. H. Bernard and R. Atkinson, The Irish Liber Hymnorum. Vol. I (London 1898 = Henry Bradshaw Society uol. XIII) p. 33—34.*

Sanctus Petrus apostolus . . . cantemus in perpetuum. amen. = Chevalier 18656. Mone III n. 674 S. 74.

47' verblichen; unten //// perpetue fautrix ////.]

Über diese Handschrift s. E. Windisch in: *Irische Texte h. v. Stokes u. Windisch II 1 (1884) S. 143—146. Wh. Stokes and J. Strachan, The-saurus Palaeohibernicus. Vol. II (1903) p. IX.*

